WWF

POSITION

One Planet Cities

LEDARSKAP FÖR EN LEVANDE PLANET

© ALIJA / ISTOCK

Städer går före

Världens städer kan ta ett ledarskap för en klimatsäker och hållbar framtid. Lokala beslutsfattare kan driva på omställningen till en ekonomi byggd på hållbara och förnybara energikällor och erbjuda sina medborgare goda möjligheter att välja klimatsmart. De kan inspirera och underlätta hållbara livsstilar samtidigt som de satsar på ökad social rättvisa och hållbarhet genom att inkludera dessa perspektiv i all planering. Här presenterar Världsnaturfonden WWF sin position för hållbar stadsutveckling.

WWF driver ett globalt stadsprogram kallat One Planet Cities. Visionen är städer som erbjuder sina invånare möjligheter att leva och blomstra inom ramen för planetens ekologiska gränser. I den här publikationen ger WWF rekommendationer till den svenska staden eller kommunen som vill driva ett aktivt klimatarbete för att bidra till en hållbar framtid på en levande planet.

WWFs position för hållbar stadsutveckling
wwf.se/oneplanetcities

WWFs arbete för hållbar stadsutveckling
Sverige: wwf.se/hallbarastader
Internationellt: panda.org/cities

© OLASER / ISTOCK

SID 6

LEDARSKAP I ENERGI OCH KLIMATPOLITIKEN

Energiomställning och hållbar mobilitet

© FRANCISBLACK / ISTOCK

SID 7

INVESTERA I FRAMTIDEN

Planera långsiktigt och bygg den hållbara staden
Städer som drivkraft för hållbar ekonomi

© FRANK PARHIZGAR / WWF-CANADA

SID 9

URBAN KLIMATANPASSNING MINSKAR SÅRBARHETEN

Värdera urbana ekosystem

© RACHEL CHEW / WWF

SID 10

HÅLLBAR KONSUMTION OCH LIVSSTIL

Minska svenskarnas ekologiska fotavtryck
Den goda maten

© AIVITA / ISTOCK

URBANISERINGENS UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER

Städer och deras befolkningar står idag för 2/3 av den globala energianvändningen och för över 70% av de globala energirelaterade koldioxidutsläppen.

Idag bor mer än hälften av jordens invånare i städer och 2050 beräknas 70% av mänskligheten att vara stadsbor. Hand i hand med urbaniseringen växer miljöbelastningen från städer vars befolkning idag står för två tredjedelar av den globala energianvändningen och för över 70% av de globala energirelaterade koldioxidutsläppen. Men i städerna finns även outnyttjad kapacitet. Världens städer kan leda omställningen till en klimatsmart ekonomi byggd på hållbara och förnybara energikällor. Borgmästare, kommunpolitiker och andra lokala beslutsfattare har alla möjligheter att skapa förutsättningar för livskvalitet och trygghet i samhällen som står rustade för klimatförändringar med robust infrastruktur. De kan inspirera sina medborgare till hållbara livsstilar samtidigt som de satsar på ökad social rättvisa och hållbarhet genom att bättre inkludera dessa perspektiv i all planering.

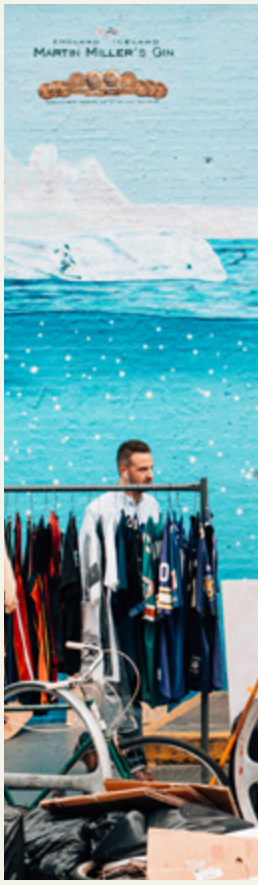
WWFs globala stadsprogram bygger på visionen om One Planet Cities; städer där invånarna kan utvecklas och trivas inom ramen för planetens ekologiska gränser. Vårt uppdrag är att stötta utvecklingen mot en hållbar urban livskvalitet med bevarade, friska ekosystem. WWFs stadsprogram finns i 30 länder på fem kontinenter. Vi driver världens största och längst pågående stadsutmaning One Planet City Challenge. Syftet är att stärka städers och kommuners klimatarbete för att på så sätt driva på den internationella klimatagendan. One Planet City Challenge uppmärksammar kraften i det lokala klimatarbetet och sätter in det i ett globalt sammanhang. Städer måste nu höja ribban och utnyttja sin fulla potential för att bidra till att världen ska nå klimatavtalet och FNs hållbarhetsmål. I den här publikationen ger vi rekommendationer till den svenska staden eller kommunen som vill driva ett aktivt klimatarbete för att bidra till en hållbar framtid på en levande planet. Lokala beslutsfattare behöver inte vänta på nationell lagstiftning utan har makt att gå före i arbetet med en hållbar urban lokalpolitik och att ge medborgare möjligheter att göra klimatsmarta och hållbara val.

Här ger WWF rekommendationer till den stad eller kommun som vill driva ett aktivt klimatarbete för att bidra till en hållbar framtid på en levande planet.

SVERIGE I VÄRLDEN

WWFs Living Planet Report (2016) visar att om alla på jorden skulle ta efter svenskarnas konsumtion skulle det ekologiska fotavtrycket motsvara 4,2 planeter.

Trots stora framsteg för mänskligheten lever vi på många sätt idag ohållbart, ojämlikt och överskriver planetens gränser. Mänskligheten kräver idag 60 procent mer resurser än vad naturen kan producera, vilket innebär att vi lever som om vi hade 1,6 jordklot. Även om Sverige är en ledare i många klimatfrågor[1] är vi bland de som ur ett globalt perspektiv mest bidrar till överutnyttjande av jordens ekologiska tjänster. I WWFs Living Planet Report (2016), illustreras hur Sverige tillsammans med länder som bl a USA och Kuwait har störst ekologiskt fotavtryck per capita. Från att i 2014 års rapport behöva 3,7 jordklot om alla på jorden skulle ta efter vår konsumtion, så motsvarar det svenska fotavtrycket enligt 2016 års rapport 4,2 planeter. Det är därför av yttersta vikt att svenskar ser sin betydelse i världen och tar ett ansvar, inte minst genom hållbara konsumtionsmönster och livsstilar.

Städer och kommuner är viktiga aktörer

Städer och kommuner har en nyckelroll då de driver och påverkar klimatarbetet både direkt och indirekt. Många bidrar redan idag till ett ledarskap genom att ställa om och satsa på klimatsmarta lösningar som samtidigt bildar uppskalningsbara lokala modeller för hur vi kan hejda klimatförändringarna med dess katastrofala följder och utveckla hållbara konsumtionsmönster globalt.

Städer och kommuner bidrar till ett ledarskap genom att ställa om och satsa på klimatsmarta lösningar som samtidigt bildar uppskalningsbara modeller globalt.

Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar står för ca 30% av Sveriges BNP och kommunernas verksamhet står för en betydelsefull del.[2] Kommuner producerar en mängd offentliga tjänster och står ofta för en omfattande produktion, t ex inom energi, vatten och avfallssektorn. Svenska kommuner har därtill en relativt stor handlingsfrihet, både politiskt och ekonomiskt, och ansvaret för den fysiska samhällsplaneringen. Detta ger stora möjligheter att i samverkan med statliga aktörer, företag, civilsamhället och medborgare driva utvecklingen framåt.

GLOBALA RAMVERK – PLATTFORM FÖR FÖRÄNDRING

Genom Parisavtalet enades världen om ett globalt och rättsligt bindande klimatavtal under FNs klimatkonvention. Genom ratificering har hittills 170 länder befäst avtalet som anger att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader med siktet inställt på max 1,5 grader. Länders nationella handlingsplaner för att nå detta mål presenteras genom respektive Nationally Determined Contribution (NDC). Tyvärr visar analyser att även om samtliga aviserade åtaganden genomförs räcker det inte för att nå ens 2-graders målet. UNEP skriver i sin rapport *Emissions Gap Report 2017* (UNEP 2017[3]) hur befintliga NDC:s skulle leda till en temperaturökning på minst 3 grader år 2100.

Enligt beräkningar från World Meterological Organization nådde CO2 utsläppen under 2016 nya rekordnivåer vilket bedöms leda till allvarliga ekologiska och ekonomiska problem[4]. Med nuvarande utsläppsnivåer kommer den globala koldioxidbudgeten för att nå målet på max 1,5 grader vara slut inom det närmsta årtiondet. World Economic Forum (2017) lyfter klimatförändringar som en avgörande risk för samhällen globalt, med extremt väder högt rankad både gällande sannolikhet och konsekvens. Dessa alarmerande fakta visar att vi inte har råd att vänta. I enlighet med Parisavtalet har avtalsslutande länder enats om att revidera samtliga klimatplaner till år 2020 och höja ambitionerna. Men redan nu behöver samhällets alla aktörer bidra till att accelerera klimatarbetet.

Genom FN:s 17 Hållbarhetsmål har centrala komponenter för en positiv utveckling globalt ringats in. Parisavtalet tillsammans med FN:s hållbarhetsmål och the New Urban Agenda innebär en unik möjlighet för regeringar, städer och kommuner, civilsamhälle, företag och medborgare att intensifiera arbetet. Städers roll för implementering av agendan är central, men stöd från nationell och internationell nivå behövs.

CO2-utsläppen nådde under 2016 nya rekordnivåer vilket bedöms leda till allvarliga ekologiska och ekonomiska problem.

Stadsdelen Williamsburg i Brooklyn, New York

© FERRANTRAITE / ISTOCK

LEDARSKAP I ENERGI OCH KLIMATPOLITIKEN

Energiomställning och hållbar mobilitet

Genom den svenska energiöverenskommelsen och den beslutade klimatlagen finns en bred politisk överenskommelse om att vi till senast 2040 ska ha en 100% förnybar elproduktion och till 2030 ha en transportsektor med 70% mindre klimatpåverkan jämfört med 2010. WWF verkar för att Sverige ska uppnå 100% förnybar och hållbar energi i hela energisystemet och nära nollutsläpp i alla sektorer redan till år 2030. Detta för att ta vår beskärda del av klimatansvaret och bidra positivt till Parisavtalets målsättning om att försöka begränsa uppvärmningen till 1,5°C. Enligt the New Climate Economy är omställningen förenlig med en rättvis tillväxt och förbättrad levnadsstandard, som även är ekonomiskt rationell.[5]

Förutsättningarna för att nå klimatmål och en säker energiförsörjning är från och med nu beroende av att vi helt slutar låsa in oss i ny fossil infrastruktur.

Förbränning av reserverna i de kol, olje- och gasfyndigheter som idag är operativa räcker för att ta världen långt över 2 graders global uppvärmning. Förutsättningarna för att nå klimatmål och en säker energiförsörjning är från och med nu beroende av att vi helt slutar låsa in oss i ny fossil infrastruktur. Istället måste alla samhällsaktörer tillsammans ta ansvar och snabbt styra i riktning mot ett samhälle byggt på effektiv, förnybar och hållbar energi. Viktigt är att den förnybara energin produceras på ett hållbart sätt, utan allvarlig påverkan på ekosystemfunktioner och biologisk mångfald.

Som föregångsland och för att uppfylla vår del av Parisavtalet bör Sverige enligt ovan ha målsättningen att nå ett 100 procent förnybart och hållbart energisystem och nettonollutsläpp redan 2030 och samtidigt bidra till global klimatnytta utöver de nationella åtgärderna, bland annat genom satsningar på klimatinnovationer. Städer och kommuner har en central roll för genomförandet och kan bidra genom att bland annat:

- Sätta ett eget klimatmål för kommunen till 2020 och 2030 i linje med Parisavtalets 1,5°C mål och komplettera med mål och arbete som även omfattar de konsumtionsbaserade klimatutsläppen.[6]
- Ta ett strategiskt ansvar för utvecklingen av ett mer transporteffektivt samhälle, där trafikarbetet med energiintensiva trafikslag som personbil, lastbil och flyg minskar. I detta ingår en mängd olika åtgärder, exempelvis att genomföra infrastruktur- och bebyggelseplanering med *mobilitet* och *tillgänglighet* som utgångspunkt i stället för *transport*, att besluta om stadstrafikmål där gång-, cykel-och kollektivtrafik byggs ut och gynnas och där privat bilägande och biltrafik reduceras, genom parkeringsavgifter och andra styrmedel. Premiering av speciellt cykel och gång leder också till andra fördelar för folkhälsa och stadsrum.

Städer och kommuner kan planera för ett transporteffektivt samhälle med mobilitet och tillgänglighet som utgångspunkt i stället för transport.

- Lyfta fram elcykel som ett klimatsmart och hälsosamt alternativ till bil. Kommunen kan på olika sätt erbjuda elcykel som attraktivt alternativ till exempel genom pooler med elcyklar istället för bilpooler.
- Skapa goda förutsättningar för fordon som drivs med el och förnybara drivmedel. Dels genom att sätta upp och underlätta för andra att installera ladd-infrastruktur vilket gynnar elektrifieringen av flottan med lätta fordon, dels genom att utveckla infrastruktur för förnybara drivmedel till tyngre fordon. Kommuner kan också besluta om miljözoner där kraven gradvis stärks med målet om att på sikt omfatta krav på att lätta fordon har utsläppsklass el eller drivs med vätgas samt att tunga fordon drivs på el, vätgas eller elhybrid. (För att människor och företag ska våga köpa fordon som drivs med förnybara drivmedel är det viktigt att få till stånd både incitament och en kritisk massa av tanknings- och laddningsmöjligheter.) Kommuner har även makt genom att ställa hållbarhetskrav i upphandling, t ex för kommunal transport.

Trimet's Max Light rail i Portland i Oregon, USA

INVESTERA I FRAMTIDEN

Långsiktighet bygger den hållbara staden
Urban infrastruktur såsom nyproduktion och omfattande renovering av befintlig bebyggelse kräver långsiktiga investeringar som ska komma framtida generationer till del. Miljö- och sociala förutsättningar och krav kan gå hand i hand, även med ekonomiskt grundade beslut. Städer och kommuner har goda möjligheter att bädda för livskvalitet för sina invånare genom medvetna val, t ex när stora bostadsområden ska omvandlas. Beslut som rör upprustning och annan utveckling av staden behöver en helhetssyn.

Den hållbara staden är både grön, trygg och inkluderande. En stadsplanering som inte kretsar kring personbilen och vägtransporter utan istället utgår från en bredare syn på mobilitet och tillgänglighet och t ex gynnar kollektivtrafik, cykelvägar och resfria alternativ frigör utrymmen i staden, ger bättre luftkvalitet och bättre hälsa. Med utgångspunkt i tillgänglighet kan stadsplanering bli både mer hållbar och diversifierad, bl a med hjälp av digitaliseringen. En stad där invånare känner sig trygga och inkluderade ger en bra grogrund för ett stärkt socialt kapital genom vilket medborgare känner sig delaktiga och ansvariga för sin hemort. Även kommande generationers barn har rätt till en god miljö med ren luft och ytor för vistelse och lek.

© BARABILD

Strandparken i Sundbyberg är Sveriges hittills högsta bostadshus i trä.

En kommun som bygger och renoverar i egen regi kan ställa långtgående krav på miljöanpassning och energieffektivitet samt beakta sociala aspekter. Miljö- och sociala hänsyn måste beaktas i hela byggprocessen, från produktion till driftsfasen. Beräkningar på förväntade konsekvenser för miljön som ligger till grund för projekteringsbeslut måste även innefatta en analys av olika materialvals klimat- och miljöpåverkan. För en kommun som ska investera i t ex nyproduktion av flerbostadshus bör en grundlig miljökonsekvensanalys göras bland annat gällande materialval där trä från certifierat skogsbruk ska övervägas som ett alternativ till cement.

- Kommuner ska i upphandling ställa tydliga hållbarhetskrav. För att kunna ta faktabaserade och välbalanserade beslut bör livscykelanalyser (LCA) göras. Kommunen kan som kontraktsvillkor för projekterade eller genomförda bygg- och anläggningsprojekt ange att en LCA-studie skall utföras eller en EPD® upprättas. I de fall där trähus är aktuellt bör krav ställas att träråvaran kommer från ansvarsfullt skogsbruk och FSC-certifierad råvara.
- Städer och kommuner kan driva energieffektiviseringen av bostäder och andra byggnader, bland annat genom att ställa höga energikrav vid försäljning eller upplåtelse av kommunal mark för byggande av flerbostadshus. Kommunen kan se till att energieffektivisering blir en central del vid renoveringar i det kommunala bostadsbolaget och uppmana till energieffektiviserande åtgärder vid bygglovsansökningar.
- Beräkningar på energiförbrukning och klimatpåverkan skall göras för hela produktionsfasen, inte bara driftsfasen. För analys av en byggnads klimatpåverkan ska därmed även val av byggmaterial och energiaspekter vid byggandet (t ex transporter till och energianvändning på byggarbetsplatsen) inkluderas.

Livscykelanalys (LCA), är en metod som används för att beskriva en produkt eller en byggnads totala miljö- och klimatpåverkan under hela livscykeln; från utvinning och förädling av råmaterial, till materialproduktion, anläggning, drift, underhåll samt avveckling.

EPD® (Environmental Product Declaration) är ett oberoende verifierat och registrerat dokument som ger transparent och jämförbar information om produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv.

© CSFOTOIMAGES / ISTOCK

- Kommuner kan främja utbyggnaden av förnybar energi på flera sätt, bl a genom att installera solceller på kommunens egna byggnader, underlätta för hushåll att sätta upp egna solceller genom information och förenklad process för eventuellt bygglov samt planera för vindkraft i sin översiktsplanering.
- Stadsplaneringen ska ta hänsyn till sina åtgärders sociala och ekonomiska konsekvenser, både för olika grupper (utifrån t.ex. klass-, genus-, eller funktionsvariationsperspektiv) och för invånare i olika områden i staden. I praktiken kan social hållbarhet främjas t.ex. genom jämställd transportplanering, feministisk stadsplanering, planering för invånare med funktionsvariationer och genom socialt ansvarsfull upphandling.

I takt med den snabba urbaniseringen riktas enorma kapitalflöden till just städer. Det är avgörande att dessa investeringar görs i hållbara lösningar.

Städer som drivkraft för hållbar ekonomi

I takt med den snabba urbaniseringen riktas enorma kapitalflöden till just städer. Enligt beräkningar kommer 350 biljoner dollar att investeras i urban infrastruktur de närmaste 30 åren.[7] Det är avgörande att dessa investeringar görs i hållbara lösningar. Städer är centrala arenor för finansiella aktörer att bidra till t ex lånegarantier till entreprenörer eller finansieringsmodeller för funktionsförsäljning av lösningar för en hållbar stadsutveckling.

Det finns ett enormt behov av att rikta om globala kapitalflöden från fossilbaserade lösningar till investeringar i energieffektivisering och förnybart. Svenskarnas konsumtion av finansiella tjänster leder i dagsläget till väldigt höga utsläpp internationellt på grund av hur dessa medel förvaltas. Fossilbaserade kol-, olje- och gasbolag får svenska investerares uppbackning genom nästan 370 miljarder av svenskt sparkapital. Idag förvaltas endast 7–10% av världens finansiella tillgångar med strikta hållbarhetskriterier. Denna fördelning bidrar till långsiktiga inlåsningseffekter i en fossilberoende ekonomi. Men det går att påverka finansmarknaden. Flera aktörer i städer har möjlighet att ställa krav för att åstadkomma förändringar. Om det fanns ett krav på redovisning av fondförvaltningens bidrag till klimatmålen för alla banker, fond- och försäkringsbolag i Sverige skulle lokala aktörer, kunderna och bankerna ha större incitament att ta aktiva beslut att minska denna exponering och risk.

Städer och kommuner är testbäddar för internationell miljöinnovation och kan ta ut denna kompetens på världsmarknaden, inte minst med fokus på tillväxtekonomierna. Men investeringskapitalet måste öka för både mogen miljöteknik och miljöinnovation i tidigare skeden. Investeringsportföljer bör därför granskas och prioriteras utifrån den potentiella klimatnytta de kan ge på aktuell investeringsmarknad respektive världsmarknaden om innovationen sprids.

- Kommunerna som kapitalägare bör sätta mätbara hållbarhetsmål i linje med vetenskap och internationella överenskommelser och kontinuerligt redovisa hur väl förvaltningen uppfyller målen.[8]
- Kommunerna bör kräva av investerare att de ska samverka med städer, myndigheter, branschorganisationer och forskare för att skapa ramverk och riktlinjer för vilka instrument som mest effektivt styr mot hållbara städer.
- Investerare och städer bör gemensamt definiera vad en hållbarhet i linje med ”väl under 2°C” innebär, samt hur man mäter och redovisar stadens påverkan i förhållande till klimatmålen.[9]

© WWF

URBAN KLIMATANPASSNING MINSKAR SÅRBARHETEN

Värdera urbana ekosystem

Planetens biologiska mångfald och ekosystemtjänster är förutsättningar för vår överlevnad. Städer påverkar den biologiska mångfalden direkt via sin fysiska struktur och urbaniseringens effekter i landskapet. Vidare ger städers konsumtion av material och energi indirekta effekter, både regionalt och globalt. Städer kan gå i bräschen för en ekosystembaserad förvaltning genom att ta ansvar för och investera i omlandets ekosystemtjänster t ex i vattensystem som försörjer staden. I den hållbara staden är ekosystemtjänster både i och utanför stadskärnan en nyckeltillgång som står för en mångfald av värden: miljömässiga, ekonomiska, sociala, kulturella. Urban grönska och vatten av hög kvalitet ger flerfaldiga effekter; förutom stärkt klimatanpassningsförmåga även biologisk mångfald, ökad folkhälsa och livskvalitet.

I den hållbara staden är ekosystemtjänster både i och utanför stadskärnan en nyckeltillgång som står för en mångfald av värden: miljömässiga, ekonomiska, sociala, kulturella.

Stadsutveckling och stadsplanering måste ta hänsyn till klimatrelaterade risker. Bland de risker som hotar urbana samhällen och ekosystem finns extrem nederbörd, översvämningar, värmestress, torka och vattenbrist. Dessa effekter av klimatförändringarna innebär även en risk för samhällsekonomin och folkhälsan. Städer och kommuner kan bidra till klimatanpassade tätorter genom att säkerställa skydd av nära ekosystem samt nyttja dess ekosystemtjänster för att utforma anpassningsstrategier på kommunal nivå, t ex anlägga gröna väggar och tak för att skydda mot kraftiga regn, skydda våtmarker, återställa floder och bygga ut grönområden som skydd mot översvämningar och värmestress.

I många växande städer är konflikten mellan bevarande och exploatering aktuell. Mark är en central naturresurs. Hur staden planerar markanvändningen får konsekvenser över långa tidsrymder. Beslutsfattare måste agera för att bevara, återskapa och nyskapa urban grönska och vatten i all fysisk planering. Trygga grundvattennivåer för säkrade dricksvattentäkter är allt viktigare.[10] Kvaliteten på dricksvattnet riskeras både av klimatförändringar (genom bl.a. risken för saltvatteninträngning samt översvämningar) och av de utsläpp som sker i våra vattendrag av icke nedbrytbara bekämpningsmedel och läkemedel.[11] [12]

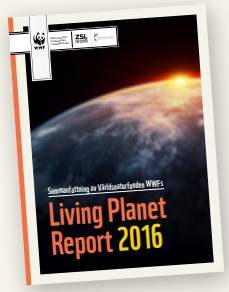
- Beslutsfattare bör förvalta, värna och utveckla omkringliggande ekosystem och sätta värde på dess tjänster, till exempel vid exploateringsplaner mot centralt belägna grönområden. En fördjupad analys av ekosystemens betydelse och de gröna värdenas förtjänster hjälper beslutsfattare att göra väl avvägda planerings-och investeringsbeslut gällande användning av mark.
- Planerare och beslutsfattare bör använda sig av en integrerad modell för landskapsförvaltning där all användning av mark, luft och vatten planeras över sektorsgränserna så att växande och ibland motstridiga krav på ekosystemen kan hanteras. Även bättre samverkan över kommungränserna behövs.
- Värdet av urban grönska som ett verktyg för klimatanpassning och folkhälsa bör uppmärksammas. Värdet behöver mätas noggrannare för att fungera som beslutsunderlag. Inte minst måste värdet av förbättrad folkhälsa och motståndskraft beräknas i monetära termer för att få genomslag. Detta gäller särskilt beräkning av värdet av stora parker i stora städer.
- Städer och kommuner bör överväga ekosystembaserade anpassningslösningar, så kallad *ecosystem based adaptation*[13] integrerat i lokala klimatanpassningsstrategier. Dels kopplat till risk- och sårbarhetshetsanalys för klimatförändringars effekter, dels som bidrag till utvecklad grön och blå struktur i och omkring städer.
- Kommuner behöver stöd från nationell nivå. Regeringen bör ge goda förutsättningar för lokalt naturvårdsarbete och incitament till att bevara och utveckla urban grönstruktur och tätortsnära natur.

© BDSKLO / ISTOCK

Bosco Verticale (“vertikal skog”) är ett byggnads-komplex med två höga fastigheter i området Porta Nuova i Milano, Italien

HÅLLBAR KONSUMTION OCH LIVSSTIL

Living Planet Report

Minska svenskarnas ekologiska fotavtryck

WWFs Living Planet Report (2016) visar en negativ trend för planetens biologiska mångfald och ett växande ekologiskt fotavtryck. Enligt beräkningarna innebär människans resursanspråk och koldioxidutsläpp att överträdelse har dokumenterats för fyra av nio trösklar som är avgörande för de globala ekologiska processer som upprätthåller liv på jorden.

En stads försörjning står i mångt och mycket att finna i dess relationer med omvärlden. Genom import och export av material och energi i olika former befinner sig staden i ständigt utbyte. Idag handlar detta inte bara om lokala relationer, utan om ett globalt system av produktion, handel och konsumtion. Utsläppen av växthusgaser känner inga gränser. Konsumtionsperspektivet riktar ljuset på stadens *totala* resursanspråk och miljöbelastning – oavsett var på planeten denna sker. Utmaningen är att skapa hållbara relationer med omlandet utan att flytta problemen till en annan plats eller nivå i systemet. Det räcker därför inte med ett nationellt perspektiv på klimatfrågan. Förutom nationella utsläpp orsakar Sveriges konsumtion stora emissioner i andra delar av världen via import av varor och tjänster. I Sverige lever vi som om vi hade fyra jordklot och det är svenskarnas konsumtion av mat och transporter som har störst andel i vårt ekologiska fotavtryck. På nationell nivå måste Sverige därför inkludera ett konsumtionsbaserat perspektiv och sätta ett ambitiöst mål samt införa styrmedel och åtgärder för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Sveriges riksdag beslutade 2010 om ”Generationsmålet” som fastställer att inriktningen för svensk miljöpolitik ska vara “att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser” (Regeringen 2009).

Konsumtionsperspektivet riktar ljuset på stadens totala resursanspråk och miljöbelastning – oavsett var på planeten denna sker.

Den urbana livsstilen präglas idag av det moderna konsumtionssamhället och är ofta resurskrävande. Vi behöver styra om till produktions- och konsumtionsmönster som är långsiktigt hållbara. Städer har potential att erbjuda en resurseffektiv infrastruktur med möjligheter och incitament att välja klimatsmart och hållbart med bibehållen eller ökad livskvalitet. Kommuner och städer har ofta förutsättningar att göra speciellt stora insatser inom vatten, avlopp, energi, återvinning och avfallshantering. De kan påverka marknaden genom hållbarhetsarbete i sina egna verksamheter och de har möjlighet att genom klimatsmart upphandling av t ex mat, byggnader och transporter gynna hållbara livsstilar. Genom lokal politik påverkar de i högsta grad samhällsutvecklingen inom områden centrala för klimatomställningen.

Städer kan erbjuda en resurseffektiv infrastruktur med möjligheter och incitament att välja klimatsmart och hållbart med bibehållen eller ökad livskvalitet.

© GLOBAL WARMING IMAGES / WWF

Bedzed är ett energieffektivt byggnadskomplex i London, även Storbritanniens största ekoby.

- Städer och kommuner bör inkludera ett minskningsmål för konsumtionsbaserade utsläpp i sina klimat- och hållbarhetsmål. Genom att analysera sina invånares konsumtionsbaserade utsläpp inom olika områden kan städer och kommuner prioritera initiativ med störst potential till utsläppsminskningar. Genom att ställa miljökrav i en upphandlingsprocess kan även invånarnas ekologiska fotavtryck påverkas.
- Städer och kommuner kan i ökad utsträckning använda samhällsplaneringens potential till att möjliggöra mer hållbara livsstilar genom att till exempel säkerställa tillgång till olika typer av icke-kommersiella mötesplatser och främja mer hållbara fritidsaktiviteter, så som att utveckla lokala semestermål, rekreationsområden och stadsodling.

DEN GODA MATEN

Allt fler börjar uppmärksamma att maten vi äter står för en fjärdedel av människans klimatpåverkan och påverkar de planetära gränserna. Därför arbetar WWF med One Planet Plate. Enkelt uttryckt är det kosten vi kan äta för att klara oss med en planet, så att alla kan äta en hälsosam och hållbar mat som gör gott – idag och imorgon. One Planet Plate sätter en klimatgräns för måltider som gör att vi kan hålla Parisavtalet och begränsa temperaturökningen till 1,5 grader. Dessutom bidrar One Planet Plate till att planetens biodiversitet bevaras genom att avskogning och markomvandling inte sker och att den lokala biologiska mångfalden ökar i vårt odlingslandskap.

© GILAXIA / ISTOCK

WWFs One Planet Plate visar vad vi kan äta för att klara oss med en planet, så att alla kan äta en hälsosam och hållbar mat.

- Kommuner bör anta policyer för mat, både för den mat som serveras i de egna verksamheterna och den mat som medborgarna äter. Principen bör vara att mäta påverkan, sätta mål för minskning av klimat- och miljöpåverkan samt uppföljning. I dessa policyer bör följande inkluderas:
  - ➔ Styrdokument för att mäta och halvera matsvinnet; direkt i den egna verksamheten, och indirekt genom inköp/val av produkter i värdekedjan.
  - ➔ Styrdokument för att mäta och avsevärt minska matens klimatpåverkan.
  - ➔ Styrdokument för hållbar mat i de offentliga verksamheterna, i enlighet med den nationella Livsmedelsstrategin. Samma krav ställs på maten som serveras i offentlig verksamhet, som på de livsmedel som produceras i Sverige.
  - ➔ Styrdokument för att offentliga inköp ska resultera i att den mat som serveras inom offentlig sektor ska uppfylla de krav som ställs på djuruppfödning och odling i Sverige.
- Städer och kommuner bör använda WWFs konsumentguider för kött och fisk som inspiration och underlag i utbildning, upphandling och den egna verksamheten.
- Städer och kommuner bör se till att personal, kockar och upphandlare har relevant utbildning inom hållbar mat, och t ex utgå ifrån WWFs Kött- och Fiskeguider.

WWF ONE PLANET CITIES

WWF driver ett globalt stadsarbete kallat One Planet Cities. Visionen är städer som erbjuder sina invånare möjligheter att leva och blomstra inom ramen för planetens ekologiska gränser. WWFs stadsutmaning One Planet City Challenge startade 2010 och leds från Sverige. Genom utmaningen har vi fått konkreta erfarenheter av städers utmaningar och möjligheter. Det är detta arbete, tillsammans med övrigt klimat- och fotavtrycksarbete på WWF, som lett fram till denna position för hållbar stadsutveckling.

Läs mer wwf.se/hallbarastader • panda.org/cities

1 https://carbonmarketwatch.org/
2 http://www.scb.se/statistik/_publikationer/OE0903_2009A01_BR_03_OE06BR0901.pdf
3 http://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report
4 https://public.wmo.int/en/media/press-release/greenhouse-gas-concentrations-surge-new-record
5 http://newclimateeconomy.net/
6 http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Tre-satt-att-berakna-klimatpaverkande-utslapp/Konsumtionsbaserade-utslapp-av-vaxthusgaser/
7 http://www.wwf.se/source.php/1285816/Reinventing%20the%20City_FINAL_WWF-rapport_2010.pdf
8 http://www.wwf.se/wwfs-arbete/hallbar-ekonomi/detta-gor-wwf/1593618-hallbar-ekonomi-detta-gor-wwf#investera
9 http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/one_planet_cities/financing_sustainable_cities/finding_the_right_financing_/
10 http://www.svensktvatten.se/globalassets/dricksvatten/ravatten/planera_for_dricksvatten_webb_okt_20111.pdf
11 http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Manniska/Miljogifter/Organiska-miljogifter/Lakemedel/#
12 http://www.svensktvatten.se/globalassets/dricksvatten/ravatten/m135.pdf
13 http://en.klimatilpasning.dk/media/788849/ecosystem_based_approaches_to_climate_adaptation.pdf

One Planet Cities – hållbara städer

Världsnaturfonden WWFs position för en hållbar stadsutveckling

STÄDER

Urbaniseringen är en stark global trend. Redan idag bor hälften av jordens invånare i städer och 2050 beräknas 70 procent av alla människor vara stadsbor.

ENERGI-OMSTÄLLNING

Att sluta gapet mellan klimatmålen och den pågående utvecklingen är en utmaning för världens städer och kräver medborgarnas engagemang.

EKOLOGISKA FOTAVTRYCK

Städer kan erbjuda en resurseffektiv infrastruktur med incitament att välja klimatsmart och hållbart med bibehållen eller ökad livskvalitet.

INVESTERINGAR OCH INNOVATIONER

Hållbara städer kräver nya sätt att organisera stadens funktioner och infrastruktur.

HÅLLBAR MOBILITET

Temat för One Planet City Challenge 2018 är hållbar mobilitet. WWFs stadsutmaning stöttar städer och kommuner att ta ett klimatledarskap.

KOMMU-NIKATION

Nätverk för hållbara städer skapar arenor för kommunikation och lärande.

Därför finns vi
Vi arbetar för att hejda förstörelse av jordens naturliga livsmiljöer och bygga en framtid där människor lever i harmoni med naturen.
wwf.se

Världsnaturfonden WWF, Ulriksdals Slott, 170 81 Solna.
Telefon 08-624 74 00. info@wwf.se, plusgiro 90 1974-6, bankgiro 901-9746

WWF · ONE PLANET CITIES – HÅLLBARA STÄDER
WWF.SE/OPC
© SEOUL METROPOLITAN GOVERNMENT
MARCH 5, 2018 4:19 PM